

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРІЯ ШУХЕВИЧА ЩОДО ВШАНУВАННЯ УЧАСНИКІВ БОРОТЬБИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ В XX СТОЛІТТІ

Андрій Валівко¹

аспірант кафедри політичних наук та історії,
Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ
E-mail: andriyvalivko7@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0006-9257-9997>

У статті проведено дослідження громадсько-політичної діяльності Юрія Шухевича щодо вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті. Під час дослідження використано комплекс науково-дослідницьких методів, серед яких головне місце відведено методам історичної реконструкції та аналітичної інтерпретації, які дозволили охарактеризувати й узагальнити політику декомунізації Юрія Шухевича через комплекс заходів зі вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті, зокрема з-поміж представників Організації українських націоналістів і Української повстанської армії. У статті розкрито формування громадсько-політичної діяльності Юрія Шухевича на шляху до обрання народним депутатом України у 2014 році, коли він очолював громадські організації, визначено особливості його діяльності щодо спроб обрання до парламенту і результати цих заходів. Центральне місце у дослідженні відведено громадсько-політичній діяльності Юрія Шухевича під час його обрання народним депутатом України. Детально проаналізовано бачення Юрія Шухевича щодо важливості вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті у декомунізаційній політиці і формуванні націонал-патріотичного напрямку в українському державотворенні. Здійснено аналіз його діяльності щодо формування комплексу законодавства з метою встановлення статусу борців за незалежність України, а також забезпечення їх соціальних гарантій через впровадження законодавчих змін і підготовку нормативно-правових актів з реалізації даного законодавства. Показано безпосередній внесок Юрія Шухевича в розвиток цієї політики, здійснено характеристику наукової дискусії щодо впливу ухвалених актів на процеси відновлення історичної пам'яті, забезпечення соціальної справедливості та інших складових механізмів політики декомунізації. Охарактеризовано громадську та організаційну діяльність Юрія Шухевича під час роботи в парламенті з ухвалення законодавства, розкрито зміст норм законів, ініційованих політиком, визначено перспективи подальших досліджень спадку громадсько-політичній діяльності Юрія Шухевича.

Ключові слова: Юрій Шухевич, громадсько-політична діяльність, декомунізація, борці за незалежність України, національно-визвольний рух, ОУН і УПА.

Постановка проблеми. Особливості внеску окремих політиків у формування національної пам'яті, зокрема в умовах боротьби за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України мають бути принаймні пріоритетним напрямом сучасних історичних студій з огляду на важливе суспільно-виховне значення їх діяльності. Актуальність теми дослідження полягає в необхідності вивчення діяльності громадсько-політичних діячів, які сприяли утвердженню української національної ідеї та відновленню незалежності України. Серед таких діячів Юрій-Богдан Шухевич відіграв визначну роль в українському громадсько-політичному житті України в другій половині XX – початку XXI століття. Його роль у визвольному русі, боротьбі за права людини та демократичні цінності дозволить глибше зрозуміти процеси, що формували сучасну українську державність та національну ідею. Вивчення його діяльності сприятиме осмисленню суспільно-політичних трансформацій, що відбувались в умовах радянської тоталітарної системи та під час відновлення незалежності України. Досвід Юрія Шухевича як дисидента, політв'язня та активного учасника

громадсько-політичного життя є джерелом важливих уроків в умовах сучасної боротьби за збереження незалежності, суверенітету та національної ідентичності. Попри визначальну роль в історії України, його діяльність є недостатньо вивченою в наукових дослідженнях. Наразі існують фрагментарні наукові доробки, що не повною мірою висвітлюють вплив Юрія Шухевича на суспільні процеси та побудову державності. Дане дослідження дозволить започаткувати дослідження його внеску в декомунізаційну політику.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження громадсько-політичної діяльності Юрія Шухевича загалом і його зусиль щодо вшанування борців за незалежність України у XX столітті зокрема є значною лакуною у сучасних історичних студіях. Знаковим є те, що Юрій Шухевич донедавна брав активну участь у політичному житті України та систематизація знань про його внесок в українську політику зустрічається у поодиноких дослідженнях. Серед авторів, що досліджують дану проблематику, слід відзначити роботи О. А. Гриценко, І. О. Мамонтова, С. В. Набок, О. М. Сича та інших

¹ © Валівко А.

вчених і дослідників. Вочевидь, дана тематика досліджень тільки формується, чим і пояснюється такий стан наукової розробки проблеми.

Мета дослідження. Метою даної статті є узагальнення особливостей громадсько-політичної діяльності Юрія Шухевича щодо вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті. Завданням статті є характеристика внеску Юрія Шухевича у формування декомунізаційної політики в Україні й вшанування борців за незалежність України у XX столітті як її окремої складової.

Виклад основного матеріалу. Юрій Шухевич декомунізацію вважав природно необхідним явищем в Україні після Революції Гідності, коли політична палітра в Україні набула барв патріотизму і з'явився шанс на укріплення української політичної ідентичності. Після обрання народним депутатом України у листопаді 2014 року Юрій Шухевич визначив своїм основним політичним пріоритетом впровадження націонал-патріотичної політики, що мало починатися з декомунізації. Це стало джерелом політичних ініціатив Юрія Шухевича вже як народного депутата України, коли з'явилася можливість брати участь у розробці і внесенні відповідних законопроектів.

Ефективність даної діяльності була забезпечена насамперед позитивним суспільно-виховним ґрунтом, що утворився в Україні після двох революцій, особливо після Революції Гідності. Як справедливо зазначають дослідники, в Україні після 2014 року декомунізація була спрямована на викорінювання всіх тоталітарних практик, наголошуючи при цьому на комуністичному минулому як на «пам'яті non grata» [Patricheev, 2024, с. 81]. Ба більше, спираючись на свою символіку, постмайданна українська декомунізація передбачала політичне звернення до національної психіки. Вона використовує мінливість колективної пам'яті, апелюючи до емоцій людей та намагаючись стерти будь-які позитивні спогади про комуністичне минуле країни [Coulson, 2021]. Водночас, хоча декомунізація є теоретично відмінним явищем, на практиці вона не виключає ще двох інших понять. Деякі дослідники навіть стверджували, що декомунізація була б неповною без дерусифікації та десовєтизації [Fedines, 2017]. Саме завдяки такому ґрунту декомунізація потребувала інституціонального підходу, у чому Юрій Шухевич взяв одну з провідних ролей.

Декомунізаційна націонал-патріотична діяльність Юрія Шухевича починалась у статусі громадського діяча ще під час існування СРСР. Проте, інституційних форм вона набула вже під час відновлення незалежності України і розвитку націоналістичного руху. Як справедливо констатує О.М. Сич, «... Чи не найпопулярнішою і знаковою націоналістичною організацією не тільки початкового етапу становлення націоналістичного руху в Україні, але й протягом 1990-х рр. була УНА, з часом трансформована в УНА – УНСО. Початковим етапом її політичного шляху стало формування 1990 р. в Києві 161 «парасолькової» Української міжпартійної асамблеї (УМА), до якої ввійшли представники різноманітних політичних

партій та громадських організацій. Націоналістичний складник в УМА становили УНП і націоналістична фракція Співки незалежної української молоді (СНУМ), яка надалі зайняла в УМА домінантне становище. Керівні органи Асамблеї очолювали націоналісти Г. Приходько, А. Лупиніс і Ю. Шухевич. З часом вона трансформується в монолітну націоналістичну організацію. Під час спроби реакційного перевороту в Москві в серпні 1991 р. УМА створила власні озброєні загони УНСО. Загроза швидко минула, але УНСО залишилася, продовжувала розвиватися, і далі ця назва стала невід'ємним складником назви партії. Цього ж року УМА було перейменовано на Українську національну асамблею. Її очолив Ю. Шухевич, син Головного командира УПА, і це символічно ознаменувало зв'язок між різними поколіннями націоналістів.» [Сич, 2020, с. 161].

Намагання Юрія Шухевича вивести вищезазначені організації на найвищий політичний рівень не увінчувалися успіхом. О.М. Сич описує цей процес як спроби в об'єднаних політичних блоках обратитися до парламенту: «... до початку Революції гідності раніше відомі націоналістичні організації або ж припиняють своє існування (ДСУ), або ж стають не впливовими в політичному процесі (КУН, УНА–УНСО, «Тризуб»). КУН у парламентських виборах 2012 р. брав участь у блоці з «Нашою Україною», і таке об'єднання отримало 1,11% голосів. Частково возз'єднана 2005 р. УНА під керівництвом Ю. Шухевича отримала передостанній результат – 0,08%.» [Сич, 2020, с. 239].

Проте, наступні вибори, що відбулися після Революції Гідності, надали можливість Юрію Шухевичу обратитися народним депутатом України у фракції «Радикальна партія Олега Ляшка», що відкрило перед ним нові політичні можливості. Потрібно зазначити, що однією з головних задач у парламенті Юрій Шухевич вбачав у зміцненні націонал-патріотичної ідеології, що було прямим протиставленням комуністичній спадщині, що значною мірою ще існувала в українському суспільстві на той час. Для виконання даної задачі Ю. Шухевич став одним із ініціаторів і взяв лідерство у підготовці відповідних законопроектів, серед яких перше місце від відводим законодавчому визнанню заслуг українського національно-визвольного руху XX століття.

Для реалізації цього процесу Ю. Шухевич організував групу експертів, яку сам і очолив. Найбільш ілюстративно її описав у своїй монографії його помічник І.О. Мамонтов: «... Розробка відповідного проекту Закону здійснювалась народним депутатом України Ю.Р. Шухевичем, дослідником правових проблем боротьби національно-визвольних рухів, помічником-консультантом народного депутата України Ю.Р. Шухевича І.О. Мамонтовим та правозахисником, дослідником проблем ОУН і УПА О. Чорнотю. Автори проекту Закону використовували методологію співставлення форм і методів боротьби борців за незалежність України у період з 1917 року по 1991 рік із регуляторними нормами міжнародних актів, які встановлювали правила ведення національно-визвольної боротьби, а також

норм сучасного законодавства з проблем борців за незалежність України» [Мамонтов, 2023, с. 184]. Відповідно, робота над цим одним законопроектом тривала з кінця 2014 року, до початку квітня 2015 року – моменту ухвалення його парламентом.

Даний закон став одним зі складових у антикомунізаційному пакеті законів. Даний процес став складним і суперечливим, проте суспільство чекало від парламенту подібних рішень, що мало б очистити суспільні процеси від відповідних стереотипів. Дослідники, що описували даний процес, констатують підвищену суспільну увагу: «... На початку квітня 2015 року три урядові та два депутатські законопроекти, згодом названі «декомунізаційними», надійшли до Верховної Ради, були швидко розглянуті й підтримані профільними комітетами (їх пропоновано прийняти за основу), винесені на розгляд сесії Верховної Ради 9 квітня, швидко розглянуті за спрощеним регламентом і прийняті (два депутатські, два урядові; замість урядового законопроекту про статус учасників боротьби за незалежність прийнято альтернативний проект Ю.Шухевича) – і не лише за основу, а й у цілому. 23 квітня Верховна Рада повернулася до найбільшого з ухвалених законів (про засудження тоталітарних режимів і заборону їх пропаганди та символіки) і внесла доповнення до пункту 3 статті 4, якими розширено перелік винятків, що на них не поширюється заборона тоталітарних символів. Оскільки це доповнення відбулося ще до підписання законів президентом, воно формально не є зміною до раніш прийнятого закону. Наприкінці травня, по підписанні президентом, закони набули чинності. Протягом наступних трьох років до них були внесені кілька поправок, що не змінили їх концептуально чи регуляторно. Політична опозиція, не зумівши зупинити законопроекти у парламенті, почала боротися за їх скасування через Конституційний суд. У червні 2015 року 50 опозиційних депутатів подали до КСУ кілька подань, але їм було відмовлено в провадженні (позаяк вказані ними порушення, допущені під час прийняття законів, мали регламентний, а не конституційний характер).» [Гриценко, 2019, с. 47]. Серед цих законопроектів проект Закону України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» [Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті», 2015], внесений Юрієм Шухевичем, мав статус альтернативного відносно урядового законопроекту, проте парламентарі визначилися і надали перевагу даному законопроекту над тим, який напрацьовувався Українським інститутом національної пам'яті, який був затверджений за основу і в цілому у той же день.

Зміст закону про визнання учасників українського національно-визвольного руху XX століття детально аналізується вченими, зокрема І.О. Мамонтов, описуючи його складові, зазначає: «... Закон складається із преамбули та семи статей, які встановлюють зміст правового статусу борців з незалежність, визначають організації та представників, які вважаються борцями за незалежність, надають

права такій категорії осіб на отримання державних та муніципальних соціальних гарантій, створюють правове поле для визнання нагород та військових ступенів борців за незалежність України у XX столітті, визначення напрямів державної політики щодо відновлення, збереження та вшанування національної пам'яті про боротьбу та борців за незалежність України у XX столітті та встановлення відповідальності за порушення законодавства про статус борців за незалежність України у XX столітті.» [Мамонтов, 2015, с. 243].

Після ухвалення даного закону у наукових колах активізувалися дискусії щодо його дієвості. Приміром С.В. Набок зазначила, що «... Механізм визнання учасниками бойових дій, а отже – ветеранами, воїнів формувань, зазначених у Законі «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті», самим Законом не передбачений. Отже, у практичній площині ставлення держави Україна до тих, кого новоухваленим законом вона визнає такими, що боролися за її незалежність, не сталося. Згадка про те, що держава може надавати соціальні гарантії згаданим у законі категоріям осіб, є, судячи з публікацій у пресі, лише запізнілим унормуванням уже існуючої у деяких областях України практики надання додаткових соціальних гарантій воїнам УПА за рахунок коштів місцевих бюджетів» [Набок, 2015, с. 125].

Аргументи вищенаведеної дослідниці було підтримано іншим дослідником, О. Гриценко звернув увагу на наступні обставини: «... Результативність впровадження закону «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX ст.» мимовільно підвищило прийняття парламентом не урядового законопроекту (котрий містив чіткі критерії та механізм надання фізичній особі статус учасника визвольної боротьби), а проект Ю.Шухевича, котрий таких критеріїв не містив, а справу надання борцям за незалежність пільг відносив цілком на розсуд місцевої влади. Уряд не виявив значної активності в підготовці передбаченого цим законом підзаконного акту – переліку організацій, структур, формувань, що існували в XX столітті, метою діяльності яких було здобуття або захист незалежності України. Брак цього важливого для нечисленних живих ветеранів боротьби за незалежність документу підкріплює здогад, що для уряду прийняття закону про статус борців за незалежність було радше політичним декларативним актом, аніж зобов'язанням держави вшановувати ветеранів визвольного руху й опікуватися ними. Отож імплементацією цього закону стало, по суті, саме набуття ним чинності. За минулі три роки не помічено й спроб притягнути когось до відповідальності за «публічну зневагу» до борців за незалежність.» [Гриценко, 2019, с. 96].

Водночас слід зазначити, що за період каденції VIII скликання Юрій Шухевич з групою помічників-консультантів продовжив роботу над імплементацією механізмів вшанування і соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у XX столітті.

Зокрема, за ініціативою його помічника-консультанта І.О. Мамонтова, під керівництвом Юрія

Шухевича ще у 2018 році було підготовлено і реалізовано ухвалення Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо посилення соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у XX столітті» № 2640-VIII від 06.12.2018 р., згідно з яким статус учасника бойових дій надано особам, які «... брали участь у всіх формах збройної боротьби за незалежність України у XX столітті у складі Української повстанської армії, Української повстанчої армії отамана Тараса Боровця (Бульби) "Поліська Січ", Української народної революційної армії (УНРА), збройних підрозділів Організації українських націоналістів і відповідно до Закону України "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті" визнані борцями за незалежність України у XX столітті [Закон України «Про внесення змін до статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", 2018]. Порядок надання статусу учасника бойових дій вказаним особам встановлюється Кабінетом Міністрів України». Це означає, що на дані категорії осіб поширювався весь соціальний пакет учасника бойових дій.

При підготовці даного закону Юрій Шухевич здійснював тісну комунікацію з середовищем колишніх вояків ОУН і УПА, зокрема з їх всеукраїнською громадською організацією, яка допомогла верифікувати принаймні переважну більшість живих на 2018 рік борців за незалежність України саме з цих формувань. За даними Всеукраїнського братства ОУН-УПА імені генерал-хорунжого Романа Шухевича станом на 23 травня 2018 року чисельність зазначених учасників боротьби за незалежність України у XX столітті із числа збройних підрозділів ОУН і УПА становить 1201 особа, зокрема по областях і районах: «...1.Київське Крайове Братство ветеранів ОУН і УПА та інших Національно-визвольних формувань – 13; 2.Львівське Крайове Братство ветеранів Національно-визвольної боротьби – 105; 3.Братство ОУН-УПА Карпатського краю – 191; 4. Братство ветеранів ОУН-УПА Волинського краю імені полковника Кліма Савура – 164; 5.Донецьке Обласне Братство ОУН-УПА ім. Генерала Романа Шухевича – Тараса Чупринки – 9; 6.Запорізька Кошова Управа Братства Вояків Української Повстанської Армії – 23 всього; 7. Черкаська обласна організація Всеукраїнського Братства ОУН-УПА ім. Генерала Романа Шухевича – Тараса Чупринки – 18; 8.Братство ОУН-УПА ім. Генерала Романа Шухевича – Тараса Чупринки в Рівненській області – 217; 9. Братство ОУН-УПА Одеської Управи – 7; 10. Тернопільська обласна організація Всеукраїнського Братства ОУН-УПА ім. Генерала Романа Шухевича – Тараса Чупринки «Лисоня» - 372; 11. Рахівська станиця Братства ОУН-УПА – 4; 12.Братство ОУН-УПА

Дніпропетровської Управи – 5; 13. Братства ОУН-УПА Буковинського краю Чернівецької області – 41; 14. Братство ОУН-УПА Житомирської області – 27; 15. Миколаївська обласна організація Всеукраїнського Братства ОУН-УПА ім. Генерала Романа Шухевича – Тараса Чупринки – 2; 16. Чернігівська станиця Братства ОУН-УПА – 3» [Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», 2018]. Дані відомості було покладено у основу для розрахунків бюджетних витрат у зв'язку із забезпеченням надання пільг, передбачених для учасників бойових дій з цієї категорії.

Ухвалення даного закону спонукало Юрія Шухевича продовжити імплементацію його норм у підзаконних актах. Ним було ініційовано створення робочої групи зі складу помічників-консультантів народного депутата України, представників Міністерства у справах ветеранів України та Міністерства оборони України, результатом роботи якої стало ухвалення «Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, яких визнано борцями за України у XX столітті», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 604 та Наказу Міноборони № 122 від 16.04.2020 р. про затвердження «Положення про комісії Міністерства оборони України з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій, учасниками війни», що запустило механізм реалізації пільг і виплат учасникам боротьби за незалежність України.

Висновки. Таким чином, громадсько-політична діяльність Юрія Шухевича щодо вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті полягала у системному комплексному і цілеспрямованому підході, що сформував певну політику щодо цієї категорії борців за незалежність України. Юрій Шухевич забезпечив послідовний підхід у підготовці і ухваленні законів України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» та «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо посилення соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у XX столітті» та відповідних підзаконних актів, спрямованих на їх реалізацію. Ю. Шухевич упорядкував державну політику у цій сфері і консолідував ветеранське середовище і таким чином значно вплинув на декомунізаційну політику загалом, частиною якої була його діяльність протягом десятиліть. Перспективами подальших досліджень вважаємо аналіз громадсько-політичної діяльності Юрія Шухевича у сфері соціального захисту сучасних борців за незалежність України – службовців ЗСУ та інших підрозділів, які беруть участь у захисті територіальної цілісності і суверенітету України.

Список використаних джерел

- Patricheev, Iu., 2024. Law as a tool of collective memory formation: A study of Ukrainian "decommunisation laws", *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 29(3), pp. 79–94. DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-herald/3.2024.79>.
- Coulson, J., 2021. The Holodomor in collective memory: Constructing Ukraine as a post-genocide nation, *The General Assembly Review*, 2(1). DOI: <https://doi.org/10.5206/tgar.v2i1.10421>.
- Fedinec, C., & Csernicskó, I., 2017. (Re)conceptualisation of memory in Ukraine after the Revolution of Dignity, *Central European Papers*, 5(1), pp. 46–71. DOI: <https://doi.org/10.25142/cep.2017.003>.

Сич, О. М., 2020. *Сучасний український націоналізм: політологічні аспекти трансформації парадигми*: дис ... д-ра політ. наук : [спец.] 23.00.01 "Теорія та історія політичної науки" / О. М. Сич; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса, Київ, 457 с.

Мамонтов, І. О., 2023. *ОУН і УПА у правовому полі. Монографія*, К.: Норма права, 272 с.

Гриценко, О. А., 2019. Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище, Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України; Інститут культурології НАН України, 320 с.

Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» від 9 квітня 2015 року № 314-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/314-19#Text> (дата візиту: 01.09.2025).

Мамонтов, І. О., 2015. Правові особливості Закону України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» від 09.04.2015 року №314-VIII, *Держава у теорії і практиці українського націоналізму*. Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 26–27 червня 2015 р. / Наук. ред. О.М. Сич, Івано-Франківськ: Місто НВ, с. 242–248.

Набок, С. В., 2015. Борці за незалежність України: визнання символічне? *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*, 4 (78), с. 118–128.

Закон України «Про внесення зміни до статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" щодо посилення соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у XX столітті» № 2640-VIII від 06.12.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2640-19#Text> (дата візиту: 01.09.2025).

Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо посилення соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у XX столітті» URL:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=8519&skl=9 (дата візиту: 01.09.2025).

References

Patrichev, Iu., 2024. Law as a tool of collective memory formation: A study of Ukrainian “decommunisation laws.” *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 29 (3), pp. 79–94. DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-herald/3.2024.79> (in English).

Coulson, J., 2021. The Holodomor in collective memory: Constructing Ukraine as a post-genocide nation. *The General Assembly Review*, 2(1). DOI: <https://doi.org/10.5206/tgar.v2i1.10421> (in English).

Fedinec, C., & Csernicskó, I., 2017. (Re)conceptualisation of memory in Ukraine after the Revolution of Dignity. *Central European Papers*, 5(1), pp. 46–71. DOI: <https://doi.org/10.25142/cep.2017.003> (in English).

Sych, O. M., 2020. *Suchasnyi ukrainskyi natsionalizm: politolohichni aspekty transformatsii paradyhmy* [Modern Ukrainian nationalism: Political science aspects of paradigm transformation] (Doctoral dissertation). Kuras Institute of Political and Ethnonational Studies, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 457 s. (in Ukrainian).

Mamontov, I. O., 2023. *OUN i UPA u pravovomu poli* [OUN and UPA in the legal field] (Monograph), Kyiv: Norma prava, 272 s. (in Ukrainian).

Hrytsenko, O. A., 2019. *Dekomunizatsiia v Ukraini yak derzhavna polityka i yak sotsiokulturne yavyshe* [Decommunisation in Ukraine as state policy and as a sociocultural phenomenon], Kyiv: Kuras Institute of Political and Ethnonational Studies, NAS of Ukraine; Institute for Cultural Research, NAS of Ukraine. (in Ukrainian).

Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» від 9 квітня 2015 року № 314-VIII [Law of Ukraine “On the legal status and honoring the memory of fighters for the independence of Ukraine in the 20th century” of April 9, 2015 No. 314-VIII]. (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/314-19#Text> (01.09.2025). (in Ukrainian).

Mamontov, I. O., 2015. Pravovi osoblyvosti Zakonu Ukrainy «Pro pravovyi status ta vshanuvannya pamiati bortsiv za nezalezhnist Ukrainy u XX stolitti» від 09.04.2015 року №314-VIII [Legal features of the Law of Ukraine “On the legal status and honoring the memory of fighters for the independence of Ukraine in the 20th century” of 09.04.2015 No. 314-VIII]. In O. M. Sych (Ed.), *Derzhava u teorii i praktytsi ukrainskoho natsionalizmu: Materialy VI Vseukrainskoi naukovoï konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu* [State in the theory and practice of Ukrainian nationalism: Proceedings of the 6th All-Ukrainian scientific conference with international participation] Ivano-Frankivsk: Misto NV, s. 242–248). (in Ukrainian).

Nabok, S. V., 2015. Bortsy za nezalezhnist Ukrainy: vyznannya symvolichne? [Fighters for Ukraine’s independence: Symbolic recognition?]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy* [Scientific Notes of the Kuras Institute of Political and Ethnonational Studies, NAS of Ukraine], 4(78), s. 118–128. (in Ukrainian).

Закон України «Про внесення зміни до статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” щодо посилення соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у XX столітті» № 2640-VIII від 06.12.2018 р. [Law of Ukraine “On amendments to Article 6 of the Law of Ukraine ‘On the status of war veterans, guarantees of their social protection’ regarding strengthening social protection of participants in the struggle for the independence of Ukraine in the 20th century” No. 2640-VIII of 06.12.2018]. (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2640-19#Text> (01.09.2025). (in Ukrainian).

Poyasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu” shchodo posylennia sotsialnoho zakhystu uchastnykiv borotby za nezalezhnist Ukrainy u XX stolitti» [Explanatory note to the draft Law of Ukraine “On amendments to the Law of Ukraine ‘On the status of war veterans, guarantees of their social protection’ regarding strengthening social protection of participants in the struggle for the independence of Ukraine in the 20th century”]. (n.d.). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=8519&skl=9 (01.09.2025). (in Ukrainian).

Andrii Valivko

Postgraduate Student, Department of Political Science and History,
Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv

SOCIO-POLITICAL ACTIVITIES OF YURII SHUKHEVYCH IN COMMEMORATING PARTICIPANTS OF THE STRUGGLE FOR UKRAINE'S INDEPENDENCE IN THE 20TH CENTURY

The article explores the socio-political activities of Yurii Shukhevych regarding the commemoration of participants in the struggle for Ukraine's independence in the 20th century. The study applies a set of research methods, with particular emphasis on historical reconstruction and analytical interpretation, which made it possible to characterize and generalize Yurii Shukhevych's decommunisation policy through a series of measures aimed at honoring participants in the struggle for Ukraine's independence in the 20th century, especially members of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN) and the Ukrainian Insurgent Army (UPA). The article reveals the development of Yurii Shukhevych's socio-political activities on his path to becoming a Member of Parliament of Ukraine in 2014, when he headed civic organizations. It also outlines the features of his attempts to gain parliamentary mandates and the outcomes of these efforts. The central focus of the study is Yurii Shukhevych's socio-political activity during his tenure as a Member of Parliament of Ukraine. His vision of the importance of commemorating participants of the 20th-century struggle for independence within the framework of decommunisation policy and the formation of a national-patriotic direction in Ukrainian state-building is analyzed in detail. The article examines his efforts to establish a legislative framework to define the status of fighters for Ukraine's independence, as well as to ensure their social guarantees through the introduction of legislative changes and the drafting of legal acts for their implementation. The direct contribution of Yurii Shukhevych to the development of this policy is demonstrated, along with an overview of scholarly debates on the impact of the adopted acts on restoring historical memory, ensuring social justice, and other components of decommunisation policy mechanisms. The article also characterizes Yurii Shukhevych's civic and organizational activities during his parliamentary work on the adoption of legislation, reveals the content of the laws he initiated, and identifies prospects for further research on the legacy of Yurii Shukhevych's socio-political activity.

Keywords: Yurii Shukhevych, socio-political activity, decommunisation, fighters for Ukraine's independence, national liberation movement, OUN and UPA.

Статус статті:

Отримано: 10.09.2025 Прийнято: 20.09.2025 Опубліковано: 01.11.2025

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

ISSN 2523-4498 (Print) ISSN 2786-6513 (Online)